

KOMŞULUK İLİŞKİLERİ VE SORUMLULUKLAR

Eûzubillahimineşşeytânirracîm.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

el-Hamdülillahi rabbilâlemin ve'l-âkibetü li'l-müttekîn. Vessalâtü vesselâmü alâ seyyidinâ muhammedin ve âlihî ve sahibihî ecmaîn.

İ'lemû eyyühe'l-ihvân enne efdale'l-kitâbi kitâbullah ve enne efdale'l-hedyi hedyü muhammedin sallallahu aleyhi ve sellem ve şerra'l-umûri muhdesâtühâ ve külle muhdesin bid'ah ve külle bid'atin dalâleh ve külle dalâletin fi'n-nâri. Ve bi's-senedi'l-muttasili ile'n-nebiyyi sallallahu aleyhi ve sellem.

a. Komşu Hakkı

Bunlar her ne kadar uzuyorsa da İslâm'ın ölçüsüdür. Kendimizi, nasıl vücutlarımızı tarttırıyoruz iki de bir arasına, “Acaba kiloda eksikmiyiz, eksik mi fazla mı?” diyerekten. Bunlar da bizim İslâm ölçümüzdür. Kendimizi ancak bunlarla ölçebiliriz. İslâmiyetteki nasi-bimizin ne kadar olduğunu herkes kendisi kendi kendine anlar. Bir terazi. Onun için

hergün [her derste] söylediklerimiz ayrı ayrıdır.

Bugünkü dersimiz de yine bu hadisin son kısmına aittir.

Mü'min, bütün insanların senden emin olduğu gün sen mü'minsindir. Bütün insanlar her çeşit, maddi, manevi senden ne zaman emin oluyolar o zaman senin kendinin mü'min olduğuna sen kendin hükmedebilirsin; "Ben mü'min bir adamım." Eğer kendinden başkaları mutazarrır oluyorsa, kendi menfaatin için başkalarını mutazarrır ediyorsan imandaki noksanlığına alamettir.

Müslüman da böyle. Müslüman da bütün müslümanların senin elinden ve dilinden selamette olduğu gün sen müslümansın. Eğer müslümanlar senin elinden ve dilinden mutazarrır oluyolarlarsa müslümanlığında noksansın demektir.

Muhacir, ne zaman ki günahları terk edebiliyorsun, o zaman muhacirsin. Günahın ufağı büyüğü hep bir. Günahlardan uzaklaşabildiğin günü, terk edebildiğin günü hakiki muhacir sayılırsın.

İbadet etmesi kolaydır; namaz kılarırsın, oruç tutarsın, zekat verirsin. Her ne çeşit ibadet yaparsan kolaydır. Fakat günahların terki zordur. Günahlara, bir insan bir günaha bir kere alıştı mı o günahı terk etmek kadar zor bir şey yoktur. Onun için, “Bir zerre günahın terki yer gök ehlinin nafîle ibadetlerine mukabildir.” demişler. O kadar çok fazileti var.

Hayrun min ibâdeti's-sekaleyn diyerekten İmam Birgivî nakletmiş bunu.

Bugünkü asıl dersimizin son kısmı olan bu kısım;

“Nefsim yedi kudretinde olan Hz. Allahu *celle ve alâ*'ya kasem ederim, yemin ederim ki komşusu kendisinden emin olmayan hiçbir kimse cennete girmez.”

Bu da bizim için bir ölçü: Komşumuz bizden ne kadar emindir, ne kadar rahattır?

Onu geçen derslerde izah ettik. Fakat bugün yine bir tazelerini topladım size. Onları açıklayacağım şimdi.

« مَنْ أَغْلَقَ بَابَهُ دُونَ جَارِهِ مَخَافَةً عَلَى أَهْلِهِ وَمَالِهِ
فَلَيْسَ ذَاكَ بِمُؤْمِنٍ، وَلَيْسَ بِمُؤْمِنٍ مَنْ لَمْ يَأْمَنْ جَارَهُ
بَوَائِقِهِ، أَتَدْرِي مَا حَقُّ الْجَارِ: إِذَا اسْتَعَانَكَ أَعْنَتُهُ،
وَإِذَا اسْتَقْرَضَكَ أَقْرَضْتَهُ، وَإِذَا افْتَقَرَ عُدْتَ عَلَيْهِ،
وَإِذَا مَرِضَ عُدْتَهُ، وَإِذَا أَصَابَهُ خَيْرٌ هَنَأْتَهُ، وَإِذَا
أَصَابَتْهُ مُصِيبَةٌ عَزَيْتَهُ، وَإِذَا مَاتَ اتَّبَعْتَ جِنَازَتَهُ،
وَلَا تَسْتَطِيلُ عَلَيْهِ بِالْبِنَاءِ تَحْجُبُ عَنْهُ الرِّيحُ إِلَّا
بِإِذْنِهِ، وَلَا تُؤْذِيهِ بِقِتَارِ قَدْرِكَ إِلَّا أَنْ تَعْرِفَ لَهُ مِنْهَا،
وَإِنْ اشْتَرَيْتَ فَاكِهَةً فَاهْدِ لَهُ، فَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَادْخِلْهَا
سِرًّا، وَلَا يَخْرُجُ بِهَا وَلَدُكَ لِيَغِيظَ بِهَا وَلَدَهُ، أَتَدْرُونَ
مَا حَقُّ الْجَارِ، وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ مَا يَبْلُغُ حَقُّ الْجَارِ
إِلَّا قَلِيلًا مِمَّنْ رَحِمَ اللَّهُ »

*Men aġlaka bâbehu dûne cârihi mehâfe-
ten alâ ehlihi ve mâlihi fe-leyse zâke bi-
mü'minin ve leyse bi-mü'minin men lem
ye'men câruhu bevâikahu e tedrî mâ hakku'l-
câri: Ize'steâneke eantühü ve ize'stakradake
akradtehu ve ize'ftekara udte aleyhi ve izâ*

merida udtehu ve izâ esâbehu hayrun hene'tehu ve izâ esâbethu musîbetü azzeytehu ve izâ mâte itteba'te cenâzetehu ve lâ tetetîlu aleyhi bi'l-binâi tahcubu anhü'r-rîha illâ bi-iznihi ve lâ tü'zîhi bi-kutâri kidrike illâ en tağrife lehu minhâ ve ini'stereyte fâkiheten fe'hdi lehu fe in lem tef'al fedhilhâ sırren ve lâ yahrucu bihâ veledüke liyağîza bihâ veledehu e-tedrüne mâ hakku'l-câri vellezî nefsi bi-yedihi mâ yebluğu hakku'l-câri illâ kalîlen mimmen rahimallâhu.¹

Men ağlaka bâbehu dûne cârihi. “Bir insan kapısını örtüyor, kilitliyor, dayaklıyor.”
Mehâfeten alâ ehlihî ve mâlihi. “Komşusunun şerrinden evine bir zarar gelecek korkusuyla, evime bir zarar gelir korkusuyla kapısını kilitlemesi, dayaklaması, gerek malına, gerek kendine böyle bir korku kendisinde varsa.”
Fe-leyse zâlike bi-mü'minin. “O adam mü'min değildir.”

Diyen değil de korktuğu o insan. Bundan bana zarar gelir, evime zarar gelir. Ben kapımı açık bırakırsam ya malımı çalar bu benim, ya çoluğuma çocuğuma bir zarar yapar

diye korkuyorum. Korktuğumdan dolayı kapımı kitliyorum, dayaklıyorum. Bundan dolayı o korktuğum insan ne kadar caminin müslümanı da olsa, *fe-leyse zâke bi-mü'minin*. [“O adam mü'min değildir.”]

Ve leyse bi-mü'minin men lem ye'men câruhû bevâikahû. “Senin şerrinden emin olunmadığın müddetçe sen de cennete girecek değilsin. Cennete girmen için komşularının senden emin olması [gerekir].”

Tabi bu şimdi uzayacak aşağıya doğru ama şunu da şöyle bir arzetmek istiyorum ki, bu herkesin bildiği gayet basit, basit bir ders. Üzerinde durulmak o kadar mühim değil. Mühim değil ama burada 40 [diye belirlenmiş] bir esas var. Müslümanların birbirleriyle hüsn ü muaşeret, âdâb. Âdâb-ı muâşeret dedikleri [ilişkileri vardır.]

Yani farz değil bunlar. Namazın terki gibi, orucunun terki gibi, haccın terki gibi, zekatın terki gibi mühim değil. Komşunla geçinmemişsin, ne olacak? Ama dinimizin buna verdiği kıymete bak, ölçüye bak!

Onun için bizim bir haftamız var; Pazar günü. Ekseriyetle herkes bugün hava bozuk,

iyi vakitlerde, tenefüs için uzak yerlere, deniz kenarlarına, bağlara, bahçelere dağılırlar. Halbuki biz dinî esasları okumaya vakit de bulamayız. Gerek memuriyetimiz ve gerekse ticaretimiz buna da manidir. Haftada birgün böyle ders dinlemek, o da zor gelir, “Birgün var haftada onda da biraz nefes almalı mı?” diye kıra, bayıra kaçarız.

İşte bu en basit olan komşu hakkında dahi bilgimiz noksandır. Bunlar ancak dinî esaslara vâkıf olmak suretiyle bilinebilir.

Onun için rica edeceğim kardeşlerden ki; bu gibi derslere ehemmiyetsizlik vermesinler. Ve bu pazarlarını böyle gezilerle kaybetmekte [bu derslere devam etsinler.] Asıl kayıp o gezilerdedir. O geziler insanı hem günaha sokar, hem paralarının israfına mâl olur, hem de vakitlerin ölmesine sebep olur. Hiç olmazsa bir ibadethaneye girer, üç beş kelam dinlersen hem onun sevabı üzerinde kalır hem oradan da insan bir ders almış olur.

Efendimiz soruyor;

E tedrî mâ hakku'l-câri. “Siz komşu hakkının neler olduğunu biliyor musunuz?”

Komşu hakkının neler olduğunu biliyor musunuz?

Bilmiyoruz.

Şimdi bakınız ne kadar güzel bir ölçüdür bu bize.

Komşu hakkıdır, fakat bu komşu hakkına biz ne kadar riayetkârız?

Çünkü Allahu Teâlâ, “Kendi hakkım bana ait.” diyor. “Benim hakkıma bir insan riayet etmezse onun şeysi bana aittir, istersem affederim, istersem cezalandırırım. O bana ait, ona kimse karışmaz. Fakat kulumun hakkı kuluma aittir, ona ben karışmam.” diyor. “O kulum sana hakkını helal edecek. Ondan sonra bana kalacak iş.”

Onun için ufak gibi görünür ama hattı zatında çok da mühimdir.

Şimdi burada Efendimiz sordu;

Mâ hakku'l-câri. “Komşu hakkı nelerdir?”

Bakalım!..

Diyor ki;

İze'steâneke e'antühü. “Komşun senden istiâne, ediyor, yardım talep ediyor.”

Her ne cihetle olursa komşun senden bir yardım talep ediyor. Eğer onun yardımına imkan olduğu halde yapmazsa, bir.

Ve ize'stakradake akradtehû. "Borç istiyor. Bir işi var, sıkılmış, komşu bana şu kadar bir ödünç ver." diyor, iki.

Onu verirsen, yardımı yaparsan Müslümanlıktaki nasibin iyi. Yapamadığın takdirde, yani şimdi dereceler var ya bir, iki, üç, beş... derece derece düşüyor insan aşağıya.

Ve ize'ftekara. "Muhtaç oldu."

Hepimizin başına gelecek haller tabi, dünya her zaman insan bir kararda durmaz.

Udte aleyhi. "O muhtaç olduğu zamanda onu gidip ziyaret edecek, halini soracaksın."

Ve haline, o sana gelip demeden, sen onun haline muttali olup yapacağını yapacaksın.

Ve izâ merida. "Hasta oldu." *Udtehû.* "Bu sefer de ona gideceksin ziyaret edeceksin."

İâde, hastayı ziyaret. Hasta ziyareti yapacaksın.

Ve izâ esâbehû hayrun. “Bir hayır isabet etti kendine.”

Çocuğu geldi dünyaya yahut askerden oğlu geldi veyahut bir ev yapmıştı, evinin içine girdi. Oğlunu evlendirdi. Hacdan geldi. Bunun gibi böyle bir sevinç, sürur alâmeti bir şeyler.

Henne'tehû. “Bunu tehniye dediğimiz ziyaret edip, ‘Allah mübarek etsin.’ [demek gerekir.]”

Hacıya, “Allah kabul etsin demek” abesdir. Doğrudur ama Allah orada onu muhakkak kabul etmiştir. “Allah mübarek etsin” demek lazım.

“Böyle bir hayır isabet ettiği vakitte.” *Henne'tehu.* “Ona, mübarek olsun, güle güle oturun, evlendiyseler güle güle geçinin gibi bir şeyler [demek gerekir.]”

Ve izâ esâbethu musîbetün. “Eh, bir ölüm hadisesi, bir zarar hadisesi. Yangın, zaiyattan bir şey olur. Böyle bir musibet isabet ettiği vakitte.” *Azzeytehû.* “Geçmiş olsun birader. Bir ihtiyacın var mı? Allah daha iyisi-

ni verir. İşte ne yapalım mukadderât-ı ilâhiyedir." diye bir tesellilerle ona taziye diyorlar, yapacak.

Bir de ölüm var Allah esirgeye. Ki oluyor hep, hergün olacak.

Ve izâ mâte. "Öldüğü vakitte." *İtteba'te cenâzetehu.* "Cenazesine gitmek müslümanın vazifesi."

Farz değil arkadaş?

Farz değil ama İslâm'ın âdabı bu, İslâm'ın ehemmiyetine bak. İslâm'ın ölçüsü, tansiyon makinesi. Koluna vurdukları vakitte senin kanın şöyle diyor. Kan muayenesi. İşte bu da İslâm muayenesi.

Ve lâ testetîlu aleyhi bi'l-binâi tahcubu anhü'r-rîha illâ bi-iznihi.

Paran çok. O adamın bir kat evi var. Senin de paran çok, yerine üç katlı, beş katlı bir ev yapacaksın. Onun havasına ve güneşine mani olacaksın. Onu ancak o izin verirse yapabilirsin. Onu ancak o izin verdiği takdirde [yapabilirsin. İzin] isteyeceksin, rica edeceksin;

“Buraya ben bir ev yapacağım ama işte üç kat, beş kat yapmak istiyorum. Öyle de ruhsat verdiler bana.”

“Oo birader, sen onu yapacaksın da sonra ne yapacağız biz burada zindan da kalır gibi? Ne hava var, ne ışık var bize?”

“Yok. Olmaz!” dedi mi yapamazsın o binayı oraya.

Şimdi buraya bak!

Ve lâ tü'zîhi bi-kutâri kidrike.

Senin paran var. Etin kilosunu bilmem kaç kuruş. Almışın kuzuyu, evinde güzel güzel kızartıyorsun. Mis gibi kokusu yayılıyor etrafa. Öteki komşu zavallı eti bayramdan bayrama ya görüyor ya görmüyor.

Şimdi sen, *ve lâ tü'zîhi*. “Sen ona eza verme.”

Dövmüyorsun, sövmüyorsun, bir şey yapmıyorsun ama o evinin etinin kokusu yayılıyor etrafa. O zavallı, hele loğusa mohusa gibi bir şeyler de varsa evin içersinde yahut böyle nefsi bir şey isteyen kimseler. Ne kadar üzülürler onlar şimdi.

“Bununla da onları sakın üzme.”

İllâ en tağrife lehû minhâ. “Ancak o yaptığından bir parçacık olsun onlara da ikram edersen o zaman bunu rahat rahat yersin.”

Aziz kardeş bak ne kadar mühim şeyler bunlar!

Ve ini’stereyte fâkiiheten.

Gerek turfanda olsun gerek başka zamanda olsun, elmadan, armuttan, portakaldan, vesaire meyvalardan almışsın. Şimdi fileler de var. İçinde ne var olduğu besbelli. Eskiden zembil vardı, içindekini sen bil demek. Bilmez kimse içinde ne olduğunu. Götürürsün evine koyarsın. Fakat şimdi file âdeti onun için hepsi meydanda. Çoluk çocuk onu hepsi görüyor.

Ve ini’stereyte fâkiiheten fe’hdi lehû. “O aldığın meyvadan komşuna da ikram et, ihsan et, ihdâ et.” *Fe-in lem tef’al.* “Veremeyeceksin.”

Az getirmişsin, ancak çoluğuna çocuğuna yetecek, veremeyeceksin.

Fe-edhilhâ sırran. “Gece vakti, yahut kapalı bir halde, onlar görmeden sok eve.”

Komşuların görmeden sok evine!

Ve lâ yahrucu bihâ veledüke li-yağîza bihâ veledehu. “Sakın o turfandayı çocuğunun eline verip de, çocuğu sokağa da çıkarma.”

Çocuğun eline verip de onu sokağa çıkarma ki diğer onu alamayan çocuklar çocuğunun elinde görürlerse aralarında kavga olur. Rahatsızlık olur. Fakat çocuğu da zaptedemezsin, buna dikkat etmek lazım.

Bu bir rivayet.

Diğer rivayetlerde de;

Mâ hakku'l-câri aleyye. “Benim üzerime komşu hakkı nedir?” diye soruyorlar.”

Buyurmuşlar ki;

În marada udtehû. “Hastaysa gidip ziyaret edeceksin.” *Ve in mâte şeyye'tehû.* “Öldüğü vakitte de cenazesini teşyî edeceksin.” *Ven ini's-tekradake.* “Senden bir ödünç istiyorsa.” *Ekradtehû.* “Ona da onu vereceksin.” *Ve in a'veze.* “Sana sığınırrsa, bir şeyden dolayı beni koru, muhafaza et diye iltica ederse sana.” *Setertehû.* [Onu korurusun.]

Bu kafirlerde bile, Müslümanlıktan evvelki olan devirlerde bile bu komşu hakkına son derece riayet edilirmiş. Peygamber *sal-lallahu aleyhi ve sellem* de oradaki insanları İslâm'a davet etmek üzere Taif'e çıktı. Efen-dimiz de oradan geri geldi tekrar Mekke'ye. Fakat Mekkeliler, "Bir daha koymayalım bunu Mekke'ye." diye Mekke'ye koymamaya karar vermişler. Yanındaki hizmetliler haber verdiler. Dedi;

"Gidin filana söyleyin, 'Beni himayesine alır mı?'" diyerekten.

Ona sığınıyor yani. O da söz verdi, "Ben onu himaye ederim gelsin." dedi.

Onun himayesi altında girdi Peygamber Mekke'ye. Herkes kabul etmek istemiyor. Hakkı kabul etmek insanlara çok ağır, ve çok zor.

Peygamber bir şey demiyor ki onlara! İslâm'a davet ediyor; putlara tapmaktan, Hıristiyanlık âdetlerinden vazgeçmelerini istiyor. Fakat insanlar bundan dolayı ona düşman kesildiler. İstemiyorlar, memleketlerinde de durmasını istemiyorlar.

Ha Şimdi böyle bir gavur bile böyle herkesin ona düşman olduğu bir zamanda, onu himaye etmesi gavura bile bir Őeref. Gavur da bile bir Őeref o. Gavurda Őeref olunca, İslâm kendisine böyle sığınan adamı artık nasıl muhafaza edecek bilmem artık.

Ama sakın Şeyler gibi zannetmeyin bu sığınmayı. O Deniz GezmiŐler, sığındılar mı ne yaptılar işte o adamlar mesela. O yanlış iş. Mesela bir hırsız gelir sana, "Aman beni sakla!" derse, onu saklamak vebaldir. Onu saklamak vebaldir. EŐkıya gelir, "Aman beni sakla!" derse, vebaldir. Bunun gibi kötüleri böyle saklamak vebaldir. Onların vebaline aynı zamanda da iŐtiraktır.

Bu yle değil. Bir müslüman nedense sıkılmış, size iltica ediyor. O ilticadan dolayı onu saklamak. Gerek hatalarını saklamak, gerek kendisini saklamak. Hepsine Őmil.

b. İkram Ve YardımlaŐma

Şimdi bunu Şöyle bir tahlil edecek olursak aramızda;

Hangi müslüman bize geldi de, bizden bir yardım istediği vakitte, ona yardım ellerimizi aabildik?

Yapabiliyor muyuz?

Bu bir; derece bir Şimdi. İkinci derece; bizden para istiyor. Sıkılmış, ya işinde ya nafakasında sıkılmış.

O bizden para istediği vakitte ona borç verebiliyor muyuz?

Ölçümüz oldu iki.

Fakir olduğu vakitte, ihtiyaç sahibi oldu, muhtaç durumda.

Ona bir yardımımız oluyor mu?

Üç.

Hasta olduğu vakitte gidip de “Geçmiş olsun, Allah Őifa versin, paran var mı, ilacın var mı? Doktora gösterdin mi kendini, nedir halin?” diyen var mı?

Dört.

Sevinç gününde ona gidip de Allah mübarek etsin diyen?

O belki çokça oluyor ama etmeyenlerimiz de var. Böyle bir Şeyi etmemek ne kadar bir kusur yani.

Bir musibet isabet etmiş, o musibetten dolayı onu taziye, yahut öldüğü vakitte cenazesine gitmek?

Şimdi bu memleketler büyüdükçe bu müşkülleşiyor. Bu âdetler, âdât-ı İslâmiye memleketler büyüdükçe zorlanıyor. Halbuki ufak memleketlerde bunlara daha çok dikkat edilir.

Mesela köylerde bir salâ okunur. Bugün bir hasta var, öldü. Köylü o gün işe gitmez. Gitmez. Öküzünü möküzünü salar, bekler, cenaze hazırlansın, götürelim, yerine yerleştirelim. Köylü el birliğiyle gider mezar kazar. Şunu yapar bunu yapar. Hazırlarlar. Ölü sahibi de rahat eder, onların şeyiyle. Fakat şehirde üst katta oturanın alt kattan haberi yok. Alt katta oturanın üst kattan haberi yok.

Cenaze gelmiş kime ne?

Belediye gitsin alsın, götürsün. Ne cenazeye iştirak, ne cenaze sahibine ilgi. Cenaze sahibi varsa akrabasından, yakınından bu işi takip edebilecek ne mutlu. Yoksa başka türlü büyük şehirlerde bu imkan haricinde.

Birgün bizi çağırdılar, dediler ki;

“Hoca Efendi, bizim cenazemiz var. Bu akşam hatim duası yapacağız, gelir misin?” dediler.

“Peki!” dedik, gittik.

Evin numarasını vermişler bize. Gittik, aşağıda kapının önünde birisi oturuyor. Dedik;

“Hemşire, burada böyle bir cenaze olmuş, burası mı o?”

“Haberim yok.” dedi.

Haberim yok!..

Evi aynı kat, yani aynı binanın alt katındaki üst katındaki olan cenazeden haberi olmamış.

Birçok, böyle vakalar dopdolu.

İkincisi yine ben biliyorum. Bir cenaze ölmüş. Fakir ama. Fakir olduğu için [kaldırılmıyor.] Eğer bugün belediye teşkilatı olmasa cenazelerin bilmem yüzde kaç evlerde kokar. Bereket cenaze teşkilatları onları bugün alıp götürüyorlar yerlerine. En nihayet hamal getirdiler çarşıdan. O hamallara kaldırdılar cenazeyi.

Çünkü herkes memur işine gidiyor bir ke-
re, vazifesi de var, sabahleyin gidecek o işi-
ne. Esnaf, dükkanımı açacağım diyor. Ekmek
parası lazım çünkü, o da çekip gidiyor.

E kime kalıyor?

İhtiyarlarla çocuklara kalıyor iş. İhtiyar,
benim gücüm yetmez oraları dolaşmaya di-
yor, o da oturuyor evinde. Çocuk da benim
vazifem değil, oynayacağım diyor.

Bu ne kadar acı bir şey!

Allah muhafaza etsin.

Bunlar hep el birliğiyle olacak şeyler.

Şimdi diğer bir rivayette;

“Biz dedik ki.” *Yâ Resûlallah mâ hak-
ku'l-civâr.* “Komşu haklarından bahsediyor-
sun, diyorsun ki; ‘Komşun senin şerrinden
emin olmazsa o cennete girmeyecek.’ Bunlar,
bu haklar nelerdir acaba?”

Bunlar Efendimize soruluyor Efendimiz
de cevaplandırıyor. Buyuruyor;

إن استقرضك أقرضته، وإن استعانك أعنته، وإن
احتاج أعطيته، وإن مرض عادته.. فذكر الحديث
بنحوه وزاد في آخره: «هل تفقهون ما أقول لكم؟»

Ve in istakradake ahradtehû ve iste'âneke e'ante ve inihtâce a'taytehû ve in marida udtehû... ve zekera'l-hadîsi binahvihî ve zâde fî âhirihi.

Okuduklarımızın hepsini okudu ve sonunda dedi ki;

Hel tefkahûne mâ ekûlü leküm. “Şu söylediklerimi anlıyor musunuz siz?”

Tabi hepsi anlıyorlar, Arapça konuşuyorlar. Arapça onların da lisanları olması dolayısıyla tabi hepsi anlıyorlar.

Anlıyorsunuz ama yapanlar?

Yapma meselesi. Anlamak meselesi değil de yapma meselesi.

Böyle bir kardeşimiz sığındığı vakitte, iltica ettiği vakitte, yardıma muhtaç olduğu vakitte [verebiliyor muyuz?]

“E verirsem bir daha geri gelmez Hocafendi? Verdim miydi kavga etmek lazım. Mahkemelere müracaat etmek lazım. Dövüşmek lazım. Vermektense vermemek daha iyi!” diyor. Ama Müslümanlık ölçüsüne verince, demek ki iki taraf da müslümansa [müslümanca davranması gerekirken] alan vermiyor, veren de vermek istemiyor tabiatıyla değil mi?

Ve en tüeddiye hakku'l-câri illâ kalîlen min men rahimallâhu. “Ya bu hak, komşu hakkı gayet güzeldir ama.” *Kalilün.* “Yapıcısı azdır.”

Bu hakka riayet edenlerin, bunları işleyenlerin sayısı, adedi azdır.

Rahimallahu. “Allah onlara da rahmet eylesin.”

Şimdi buyuruyor ki;

«مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكْرِمِ جَارَهُ
قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَا حَقُّ الْجَارِ عَلَى الْجَارِ قَالَ إِنْ
فَذَكَرَ الْحَدِيثَ «سَأَلْتُكَ فَأَعْطَهُ»

Men kâne yü'min billâhi ve'l-yevmi'l-âhiri fel-yükrim cârehu. Kâlû yâ resûlallâhi ve mâ hakku'l-câri ale'l-câri. Kâle in seeleke fe-a'tahu. Fe-zekere'l-hadîs.

Men kâne yü'min billâhi ve'l-yevmi'l-âhiri fel-yükrim cârehû. "Allah'a iman eden ve âhirete iman eden komşusuna ikram eylesin."

Komşusuna ikram eylesin!

Kâlû yâ resûlallâhi ve mâ hakku'l-câri ale'l-câri. "Komşunun komşuya hakkı nedir yâ Resûlallah? bunu böyle dediniz ama?" Kâle in seeleke fe-a'tahû. "İsterse vereceksin."

İsteddiği vakitte istediğini vereceksin!

Ve zekera'l-hadîs. "Yukardaki hadisi baştan aşağı tekrarladı burada da."

Burada yemek kokularını kokutmamayı ve evlerin de üzerine fazla yapmamayı ayrıca tasrih etti.

عن قضالة بن عبید رضی الله عنه، «ثَلَاثٌ مِنْ
الْفَوَاقِرِ: إِمَامٌ إِنْ أَحْسَنْتَ لَمْ يَشْكُرْ، وَإِنْ أَسَأْتَ لَمْ

يَغْفِرُ؛ وَجَارٌ إِنْ رَأَى خَيْرًا دَفَنَهُ، وَإِنْ رَأَى شَرًّا
أَشَاعَهُ؛ وَامْرَأَةٌ إِنْ حَضَرَتْ آذَتَكَ، وَإِنْ غَبَّتَ عَنْهَا
خَانَتَكَ. طَبَّكَ عَنْ فُضَالَةٍ.

Selâsetün mine'l-fevâkiri: İmâmün in ahsente lem yeşkür ve in ese'te lem yağfir ve cârun in reâ hayren defenehu ve in reâ şerren eşâhu ve'mreetün in hadarte âzetke ve in ğibte anhâ hânetke.

Fudâlete b. Ubeyd radiyallahu anh'ten rivayet ediliyor ki;

Selâsetün mine'l-fevâkiri. "Üç şey vardır ki, insanın belinin kemiğini kırar."

Yani çok ağırdır, çok meşakkatlidir, çok zahmetlidir. İnsanın taşımayacağı, belinin kemiği kırılacak bir ağırlıktadır bu üç şey.

Birisi;

İmâmün. "İmam."

Hangi imam olursa olsun; ister devlet imamı, ister cami imamı. *In ahsente lem yeşkür. "Veriyorsun da teşekkür etmiyor."*

Doymuyor, yani gözü doymuyor. Boyuna 'Ver!' diyor.

Ve in ese'te lem yağfir. "Hatadan da insan salim değil ya. Bu sefer de bir hata ediyorsun. O hatayı da affetmiyor. 'Neden yaptın?' diye kıyameti koparıyor."

Birisi de,

Ve cârün sûün. "Bir de kötü komşunun, kötülüğüne sabretmek." *În reâ hayren defenehu.* "Öyle kötü komşu ki hayır görüyor bütün gün, hep saklıyor."

Gördüğü hayırları örtüyor. Bildirmiyor kimseye gördüğü hayırları.

Ve in reâ şerran eşâahu. "Eğer bir fenalık gördüyse, yayıyor onu ortalığa."

İyilikleri saklıyor, kötülükleri yayıyor. Bu üç şey insanların sırtında çok büyük bir yük-müş.

Birisi de;

Ve'mreetün. "Bir kadın." *În hadarte âzetke.* "Evde yanında oturuyorsunuz mütemadiyen dilini açıyor; ağzını açıyor gözünü

yumuyor. Seni evde oturduğuna pişman ediyor, sen de kaçacak yer arıyorsun.”

Eziyetlendiriyor böyle, dili bozuk bir kadındır.

Ve in ğibte anhâ. “Eğer ondan uzaklaşır bir yere gidersen.” *Hânetke.* Evinde oturduğun vakitte sana eziyet ediyor, bırakıp da bir yere gittiğin vakitte gerek nefesine, gerek malına hıyanetlik yapıyor.”

Bu üç büyük felaket!

Enes *radıyallahu anh*'ten rivayette demiş ki;

« مَا آمَنَ بِي مِنْ بَاتٍ شَبَعَانًا وَجَارُهُ جَائِعٌ إِلَى جَنْبِهِ
وَهُوَ يَعْلَمُ بِهِ. بَرِطَبٍ عَنْ أَنَسٍ. »

Mâ âmene bâ men bâte şeb'ânen ve câruhu câiun ilâ cenbihi ve hüve ya'lemu bihi.

c. İslam'da İkrâm Etmenin Önemi Ve Fazileti

İbn Abbas *radıyallahu anh*'ten rivayet.

Buna bak ufak bir şey ama, tansiyon da ufacık bir makine ama ölçüyor bizi. Bu da şimdi bizim ölçümüz. Ama diyeceksin ki;

“Hocaefendi bugün aç kimse yok yahu. Herkes elhamdülillah.”

Ama o bize göre değil. Memleket geniş. Neler var memlekette yani. Neler de vardır.

Men bâte şeb’ânen. “Karnını doyurmuş rahat.” *Ve câruhu câiun ilâ cenbihi.* “Halbuki komşu aç.”

Komşusu aç. Aç olduğu halde kendi karnını doyurmuş.

Ve hüve ya’lemu bihi. “Biliyor onun aç olduğunu da.”

Aç olduğunu bildiği halde, kendisi rahat yatağına yatıveriyor. “Karnımı doyurdum ben ya!” [tamam.]

Haa, bu;

Mâ âmene bî. “Bu iman etmiş bir adam değildir.”

İmanı olgun bir adam değil. İnsan bu ama, hani işe yaramayan insan. Hasta. Hasta, hastalığın da derecesi var. Kimisi yürüeyebilen

hastadır kimisi de kımıldayamayan hastadır. Yatakta etrafına ızdırap saçır ve bazısı da - Allah esirgeye- mikrop saçır. O daha tehlikeli.

Yine ikinci bir te'kit ile.

Kâle Resûlullah sallallahu aleyhi vessellem.

Bu, işte hep o [baştaki] hadisin izahı bunlar. Müteaddit kelimelerle bunları Peygamber Efendimiz bize duyuruyor.

«لَيْسَ الْمُؤْمِنُ بِالَّذِي يَشْبَعُ وَجَارُهُ جَائِعٌ إِلَى جَنْبِهِ.
خ فِي "الْأَدَبِ" ع طَب ك ق خَط عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ.»

Leyse'l-mü'minü billezî yeşbe'u ve câruhû câyiun ilâ cenbihi.

Leyse'l-mü'min. “O adam mü'min değildir.” *Ellezî.* “O kişi.” *Yeşbeu ve câruhu câyiun ilâ cenbihî.* “Kendisi doyduğu halde, komşusu aç olduğu halde yatan insan mü'min değildir.”

Ya nedir, gavur mu?

Estağfirullah. Gavur da değil. Yani imanın da tekemmül etmiş değildir. Zayıf bir iman. Hasta bir adam gibi.

Şimdi hasta yatakta yatınca onu insanlıktan çıkarır mısınız?

İnsandır yine ama, ne yapsın ki işe yaramıyor. Bizim halimizde öyle.

Yine bir diğer tabir ile;

*Leyse'l-mü'minü ellezî yebîtü şeb'ânen ve câruhû câyiun ilâ cenbihi.*²

Kendisi karnını doyurmuş yatıyor fakat komşusu aç.

“Komşusu aç olarak, kendisi karnını doyurup yatan insan mü'min değildir.”

Bu mü'min değildir demek, kafir demek değil ya, anlıyorsunuz işte, zayıf şahıs. Nasıl hasta adamın hayrı yoktur, işe yaramaz. Askere çağırırsalar gidemezsin, bir yardıma çağırırsan kımıldanamazsın. Hiçbir şeye faydası olmaz yani. Varlığı zarardır zaten. Varlığı da zarardır. Çünkü o evde üç beş kişiyi de zaptetmiştir. Bakılacak edilecek mi, hastaneye

mi çıkarılacak, şunu bunu da işgal eder. Ama ölmemiştir, yine insandır ama zararından başka faydası yok.

Yine Enes *radıyallahu anh* diyor ki;

«جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، اكْسُنِي، فَأَعْرَضَ عَنْهُ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ اكْسُنِي، فَقَالَ: «أَمَا لَكَ جَارٌ لَهُ فَضْلٌ ثَوْبَيْنِ؟» قَالَ: بَلَى، غَيْرُ وَاحِدٍ قَالَ: «فَلَا يَجْمَعُ اللَّهُ بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ فِي الْجَنَّةِ»

*Câe raculün ile'n-nebiyyi sallallahu aleyhi ve sellem ve-kâle: Yâ resûlallah ük-sünî fe-a'rada anhu fe-kâle: Yâ resûlallah üksünî fe-kâle: E mâ leke cârun lehu fadlun sevbeyni? Kâle: Belâ, ğayru vâhidin. Kâle: Fe-lâ yecmeullâhu beyneke ve beynehu fi'l-cenneti.*³

Câe raculün ile'n-nebiyyi sallallahu aleyhi ve sellem ve-kâle. “Bir adam gelmiş Resûlullah Efendimiz’e, demiş ki.” *Yâ resûlallah üksünî.* “Ben çıplağım yâ Resûlal-

lah bak. Bana giyecek bir şey ver.” demiş. *Fe-a’rada anhu.* “Resûlullah da onun sözüne kulak asmamış.” *Fe-kâle: Yâ resûlallah ük-sünî.* Tekrar demiş, “Yâ Resûlallah bana bir şey ver, bak ben çıplağım. Giyecek bir şey ver.” *Fe-kâle: E mâ leke cârun.* “Senin komşun yok mu?”

Sana bir esvap verecek komşun yok mu senin?

Tâ kalktın oradan da burada bana geldin?

Burada bize de geliyor birçok kimseler adını bilmeyiz, sanını bilmeyiz, memleketini bilmeyiz;

Aman bize yardım.

Canım sen kimsin?

Sarı çizmeli Mehmet Ağa.

Ama bir yardım istiyor bizden. Caminin kapısında bekliyor. Bazıları aldanıp veriyor. O da ne yapıyorsa yapıyor işte.

Ona da diyor ki Cenâb-ı Peygamber.

Fe-kâle: E mâ leke cârun lehu fadlun sevbeyni? “İki esvabı olup da, birini sana verebilecek kadar bir komşun yok muydu da

senin, kalktın da bana kadar geldin de burada şimdi benden esvap istiyorsun?” *Kâle: Belâ, ğayru vâhidin.* “Çok var. Bir değil.” *Kâle: Fe-lâ yecmeullâhu beyneke ve beynehu fi’l-cenneti.* “Öyleyse onunla senin aranı cennette de Allah birleştirmesin.”

Onun yüzünü Allah cennette de göstermesin yani. “Cennette senin yüzünü göstermesin” demek, “o adam cennete girmesin” demek. Yani tâbir.

Bir rüya görmüş hükümdarın birisi de. Tâbir demiş, çağırmış [tâbirciyi], adam tâbir ederken demiş ki;

“Sen bütün çoluk çocuğunun ölüsünü göreceksin de öyle öleceksin.” demiş.

Bu ağır bir tâbir.

Kovun bu adamı buradan, ne terbiyesiz konuşuyor böyle diye. Getirin bana iyi bir tâbirci yahu.

Getirmişler. Söylemiş;

“Aman efendim!” demiş, “Allah sizi o kadar muammer edecek ki, o kadar muammer edecek ki....”

Şimdi o kadar ömrün içersinde diğerleri kalmayacak yani.

Şimdi “bu adamla seni Allah cennete kavuşturmasın” demek, “o cennete girmesin” demek. Onu Allah cennete sokmasın, cennete girdikten sonra herkes birbirini görecek çünkü. Görmemek mümkün değil.

İbn Ömer diyor şimdi.

«كَمْ مِنْ جَارٍ مُتَعَلِّقٌ بِجَارِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، يَقُولُ: يَا رَبِّ، سَلْ هَذَا لِي أَعْلَقَ بَابَهُ دُونِي، وَمَنْعَنِي فَضْلَهُ»

*Kem min cârin müteallakun bi-cârihi yevme'l-kıyâmeti yekûlu: Yâ rabbi sel hâzâ lime ağleka bâbehu dûnî ve meneanî fadlehu.*⁴

Kem min cârin müteallakun bi-cârihi yevme'l-kıyâmeti “Komşusu, yarın kıyamet gününde, komşusunun yakasına yapışacak komşu.”

Aç, fakir, biçare komşu, varlıklı komşunun yakasına yapışacak.

Yâ rabbi sel hâzâ. “Yâ Rabbi, buna sor.”
Lime ağleka bâbehû dûnî. “Niçin kapısını
kapadı bana karşı?”

Yani istediğim vakitte vermedi bana,
yardım etmedi bana. Sor bakalım ya Rabbi
niçin yapmamış?

Ve mene'anî fadlehû. “Artıklarını bana
vermedi, fazlasını bana vermedi, ihtiyacımı
karşılamadı.”

“Bundan şikayetçiyim yâ Rabbi!” diye ilk
şeyi bu zât yapacak.

Şimdi Ebû Hureyre *radıyallahu anh* bir
hadis rivayet etmiş.

قال رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ «مَنْ يَأْخُذْ مِنِّي
هَذِهِ الْكَلِمَاتِ فَيَعْمَلُ بِهِنَّ أَوْ يَعْلَمُ مَنْ يَعْمَلُ بِهِنَّ؟
فَقُلْتُ أَنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ فَأَخَذَ بِيَدِي فَعَدَّ خَمْسًا. فَقَالَ
- صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ -: اتَّقِ الْمَحَارِمَ تَكُنْ عَبْدَ
النَّاسِ، وَارْضَ بِمَا قَسَمَ اللَّهُ لَكَ تَكُنْ أَعْنَى النَّاسِ،
وَأَحْسِنْ إِلَى جَارِكَ تَكُنْ مُؤْمِنًا، وَأَحِبَّ لِلنَّاسِ مَا

تُحِبُّ لِنَفْسِكَ تَكُنْ مُسْلِمًا، وَلَا تَكْثُرُ الضَّحِكَ فَإِنَّ
كَثْرَةَ الضَّحِكِ تُمِيتُ الْقُلُوبَ

*Kâle Rasûlullahi sallallahu aleyhi ve sellem: Men ye'huzu minnî hâzihi'l-kelimâti fe-ya'melu bihine ev yuallimu men ya'melu bihinne? Fe-kultü ene yâ resûlallâh. Fe-ehaze bi-yedî fe-adde hamsen. Fe-kâle sallallahu aleyhi ve sellem: İtteki'l-mehârime tekun a'bede'n-nâsi ve'rda bimâ kasemallâhu leke tekun ağna'n-nâsi ve ahsin ilâ cârike tekun mü'minen ve ehibbe li'n-nâsi mâ tuhibbu li-nefsike tekun müslimen ve âl tüksirü'd-dahike fe-inne kesrete'd-dahiki tümîtü'l-kalbe.*⁵

Efendimiz demiş ki;

Men ye'huzu minnî hâzihi'l-kelimâti.
“Ben bir şey söyleyeceğim. Birkaç kelime söyleyeceğim. Bu kelimeleri hanginiz zaptedebilirsiniz?”

Cemaate sormuş.

Fe-ya'melu bihine. “Kim onları zapt edecek ve amel edebilecek.” *Ev yuallimu men*

ya'melu bihinne. "Yahut onu başka yapacak bir adama söyleyebilecek?"

Kendisi yapamıyorsa da bir başkasına öğretebilecek, söyleyebilecek kim var?

Fe-kâle ebû Hureyre kultü ene yâ resûlallâh. "Ebû Hüreyre dedi ki; 'Ben yaparım yâ Resûlallah!' Söyle, buyur." *Fe-ehaze bi-yedî.* "Peygamber benim elimden tuttu." *Fe-adde hamsen.* "Beş şey saydı."

Bak ne güzel bunlar. Sanki Peygamber Efendimiz'in huzurundayız şimdi.

Hadi buyurun bir salât ü selâm getirelim.

Essalatü vesselamü aleyke yâ Resûlallah.

Essalatü vesselamü aleyke yâ habîballah.

Essalatü vesselamü aleyke yâ seyyide'l-evveline ve'l-âhirîn.

Fe-kâle sallallahu aleyhi ve sellem. "Birinci sözü Efendimiz'in." *İtteki'l-mehârime.* "Ey Ebâ Hüreyre hem dinle, hem başkalarına dinlet, duyur: Haramlardan sakın ve korun."

Haramlardan sakın ve korun!

İtteki, korunmak ve sakınmak, ittikâ.

Tekün a'bede'n-nâsi. "Ne zamanki haramlardan korkup, kaçabiliyorsun; nâsın en âbidi sen olursun."

"Nâsın âbidi" demek gece sabahlara kadar secdelere kapanan, gündüzün akşamlara kadar oruç tutan değil, haramlardan kaçan adam. Şimdi haramlardan kaçış nispetini kendimiz de ölçebiliriz.

Ben ne gibi haramları terk edebiliyorum, ne gibilerini terk edemiyorum?

Eğer sen sigarayı da haramdan saymıyorsan vah halimize!

İkincisi birçok şeyler var. Bugün daha bu dersin ilerisi çok geniş. Erkeklerin kadına benzer kıyafete girmeleri, kadınların erkeklere benzer kıyafete girmeleri büyük kabahattir. Ve bunun başında da şu tıraş olmak gelir. Allahu Teala'nın verdiği bir hılkat var. Bu hılkati veren Allah'tır. Bu hılkati tebdîl-i tağyire kimsenin hakkı yoktur.

Kulağını kesebilir misin?

Bunun kulağı fazladır burqda, niçin böyle duruyor?

“Düz olsa daha iyi.” [deyip] bunu buradan kesebilir misin?

Bunların nasıl hepsinin lüzumu varsa, bu sakalın da lüzumu var. Fakat memleket görevi olarak bugün bu bir âdet kabiline gelmiştir. Biz âdete değil hakka uymaya mecburuz. Âdete değil de hakka uymaya mecburuz!

Peygamberimiz sakallımıydı?

Sakallıydı.

Herkes de sakallımıydı?

Sakallıydı.

Binâenaleyh şimdi siyah bir sakal ne güzel yakışır bir genç insana. O güzel siyah sakalın içerisinde bazen beyazlar belirir. Beyazlar belirince insan der ki, “Ya bizi ihtiyar zannedecekler şu beyazları koparalım!” der, yolmaya başlar. [Bu beyaz] nurdur, bunu yolmak, bu nurun yolunuşudur. Bu nurlarını istediğin kadar yol diyor. Nurdur, o nurlarını istediğin kadar kopar, nurunu koparıyorsun. Kopardığın tel, tüy değil, nurdur. Onları sen kendi kendine yok etmeye çalışıyorsun.

Hız. Ömer *radıyallahu anh'a* hergün bir vâiz gelirmiş başına, Hız. Ömer'in kulağına; "Yâ Ömer, Allah'tan kork, ölüm var." Neler diyorsa, Ömer de kendisine gelsin diyerekten bir şeyler söylemiş. Hız. Ömer cahil değil ama kendisinin demek böyle bir şeye ihtiyacı var, bunu başkaları da öğrensinler diyerekten bir adamı vazifelendirmiş her gün gelip ona söylemiş.

Nasılca bir gün sakalında beyaz belirmiş, demiş;

"Gelme artık!"

Neden yâ Ömer?

"Alâmet üzerimde belirdi, senin artık söylemene ihtiyaç kalmadı." demiş.

Onun için Allah cümlemize intibah versin.

Şimdi halka bir şey diyecek bir tarafımız yok. Memur vazifelidir, ona diyecek bir tarafımız yok.

Ya din adamlarına ne diyeceksin?

Din adamlarına ne diyeceksin! Senin vazifen [dini anlatmak.] "Bu dinin ben hocası-

yım” diyorsun, “Bu dinin hâdimiyim, hizmetkârıyım” diyorsun. “Okudum, geldim, işte buraya imam da oldum, vâiz de oldum” diyorsun, “Hatip de oldum” diyorsun, ama parıl parıl bir yüz!

Allah affetsin cümlemizi.

Bu tenkit değil arkadaş! İşte bu tansiyon makinesinin bizim üzerimizde ki tatbiki. Derecemizi, İslamiyetteki derecemizi gösteren bir hâl. Cemaatimizin içerisinde belki %30, 20 hiç din şeyiyle [hizmetiyle] alakaları yok. Tabi vazifesi var herkesin, işçidir, güççüdür, memurdur, ama sakal şeriatımızın, İslam’ın şiarıdır demiş, salmış da; bir işçi, bir vazifeli, bir tüccar salmış da *Allahu Ekber* diyerek öne geçen bir insan, ona da bakıyorsun çırılçıplak!

Bir rahmetli Hacı Yakup Efendi vardı, Hoca Yakup Efendi. Üçbaş medresisinde rahmetlik oldu, belki tanıyanlarınız çok olur. O zât böyle camilerde sakalsız imam gördü müydü, kıldıysa onu iade edermiş. Ama şimdi şaşırdım diyor hangisini iade etsem? Hepsini tekrar tekrar iade etmek, yaşlandım da artık hakkından da gelemiyorum diye bir şikayette bulunduydu.

Allah cümlemizi affetsin.

d. Komşulukta İletişim Ve İyi İlişkiler

Bunları hep ezberlememiz lazım, Peygamberimiz'in sözleri.

Şimdi Ebû Hüreyre'ye Resûlu Ekrem'in verdiği beş nasihatten birisi;

Yâ ebâ hurayra itteki'l-mehârime tekün a'bede'n-nâsi. "Ne zaman ki haramlardan kendini kaçırabiliyorsun, saklayabiliyorsun, nâsın en âbidi sen olursun."

Onun için harama alışmamak lazım. Bize bir vakit içki dersi veriydiler de, o içki dersini veren doktor efendi bize dedi ki;

"Bir kadehten başlar."

"Bir kadeh, adama ne zarar verir bir kadeh içki? Hiçbir zarar vermez, ağzın kokar bir şey, ama vücuduna bir tesir yapmaz."

İşte o sarhoşluk bir kadehten başlar. Sonra bir gün gelir ki o bir kadehin yanına bir daha eklersin, bir kadehin yanına bir daha eklersin derken olursun bir ayyaş.

Olursun bir ayyaş!..

“Sigara bir tanedir zarar etmez ama!” dersin, bir derken 2 olur, 20 olur bir pakette, bir paket yetmez, bir paket daha eklersin üzerine iki paket olur. Onun israfı ayrı haram. Ağzı pis kokar, ağzının pis kokularıyla melekler senden uzaklaşır o ayrı vebal.

Yani biz bugün ufak günahlardaki paralarımızı artırsak memleketi inanın ihya ederiz, ihya. Bugün deniz orduları, kara orduları, hava orduları hep yardım istiyor memleketten.

Ne yapıyoruz yardım edip de?

Eğer sigaralarımızın parasını toplayıp versek, kafi gelir onların hepsine. Çünkü milyonlar içiyor. Otuz milyonuz, günde içen 15 milyon olsak, 10 milyon olsak, birer lira olsa 10 milyon lira. İkişer lira olsa 20 milyon lira. Üçer lira olsa 30 milyon lira. Bazıları da beş liraya filan oluyormuş galiba, beş lira ise 50 milyon lira. Bir günde 50 milyon uçuyor, 10 günde 500 milyon yapar, 100 günde 5 milyar yapar.

E nedir bu?

Ve'rda bimâ kasemallâhu leke tekün ağ-na'n-nâsi.

Şimdi bugün ki eylem dedikleri kıyametin kopuşu Allahu Teâlâ'nın taksimine razı olmamak. Burada Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem* diyor ki;

Ve'rda bimâ kasemallâhu leke. "Allah sana ne verdiyse ona razı olmaya çalış."

Öteki yiyor, çok kazanıyor. Günde 100 lira, 500 lira kazanıyor, kazancı var. Sana da beş lira kazandırıyor, beş lira veriyor. Sen de o beşe razı ol canım. O 100 lira kazanıyor, 100 yiyor, şöyle evi var, böyle malı var diye ona göz koyacağına, sana Allahu Teâlâ'nın verdiği razı olduğun gün sen insanların en zenginisin. En zengin o 100 milyonlara malik olan değil, hakkına razı olan, taksime razı olan en zengin insandır. İki.

Üçüncü vasiyeti Efendimizin;

Bak şimdi bunlara çok dikkat edin.

Ve ahsin ilâ cârike. "Sen komşuna ihsan et."

Komşuna ihsan et!

Tekün mü'minen. Bak mü'mini ne zaman söylüyor Efendimiz?

“Sen komşuna ne zaman ihsan edersen, o zaman mü'minsin.”

Ne demek bu yahu?

Nasıl bağıyor din bizi birbirimize?

Ama birbirimizden ilgiyi kestikten sonra Müslümanlığı ne kadar arayacağız birbirimizde?

Ne kadar aramaya hakkımız var?

Allah affetsin cümlemizi.

Dördüncü nasihatı;

Ve ehibbe li'n-nâsi mâ tuhibbu li-nefsike. “Sen nefsin için neleri seviyor istiyorsan, komşun için ve kardeşin içinde onları istemek vazifendir.” *Tekün müslimen.* “Bunu yaptığın gün müslümansın.”

Bunu yaptığın gün müslümansın! Ne kadar güzel!

Ve lâ tüksirü'd-dıhke. “Çok da gülme.” *Fe-inne kesrete'd-dıhki tümîtü'l-kalbe.* “Çünkü çok gülmek kalbin ölümüne vesile olur.”

Çok gülmek neden ileri geliyor?

Zevk ü sefâ sahibi yaşamak bunları.

Tirmizi hazretleri rivayet etmiş bu hadisi.

Hz. Ömer'in oğlu Abdullah *radiyallahu anh* rivayet etmiş.

«خَيْرُ الْأَصْحَابِ عِنْدَ اللَّهِ خَيْرُهُمْ لِصَاحِبِهِ، وَخَيْرُ
الْجِيرَانِ عِنْدَ اللَّهِ خَيْرُهُمْ لِجَارِهِ. حَمَلْتُ حَبْلَكَ
هَبْ طَبَّ عَنْ أَبِي بَكْرَةَ.»

*Hayru'l-ashâbi indallâhi hayrum li-sâhibihi ve hayru'l-cîrâni indallâhi hayrum li-cârihi.*⁶

Hayru'l-ashâbi. “Kardeşlerin en hayırlısı.”

Hepimiz kardeşiz ya şimdi, yani biz nasıl tâbir edeceğiz onu?

Bölümler var ya üç kişi, beş kişi, on kişi, bir cemiyet olmuşuz.

Hayru'l-ashâbi indallâhi hayrum li-sâhibihi. “Bunların en iyisi, o arkadaşlarına

en hayırlı olan insan, ind-i ilâhîde en hayırlı ashab.” *Ve hayru’l-cîrâni*. “Komşunun da en hayırlısı.” *İndallâhi*. [İnd-i ilâhîde] *Hayruhum li-cârihi*. “Komşusuna hayırlı kimse, o da komşunun en hayırlısıdır.”

Şimdi bazı insan, “Ev alırken komşuya bak. Komşuya bak, öyle al evini.” derler.

Şimdi Allah esirgeye iki tane ev var insanda, birisi dünyada, birisi de mezarlıkta. Dünyadaki ev, baktın ki adam geçinilmiyor, satarsın, kiracıysan bırakırsın başka yere gider kurtarırsın yakayı.

Fakat mezarlıkta nereye gideceksin?

Nereye gideceksin! [Onun için] hayırlı komşuların arasına girebilmenin, hayırlı insanların arasına gömülebilmenin çaresine bak.

Ama şimdi sırayla, nereye isterlerse oraya koyacaklar seni. Kaderin neyse, o çıkacak kaşığında. Yalnız şüpheleri var, şimdi bizim eski mezarlıklarımızı hepiniz bilirsiniz. Bugünkü mezarlıklar da medarı iftihar, en iyi parktan daha güzel. Ooo, hepsi mermer, parıl

parıl ötüyor. Çiçekliklerin envai çeşidi içerisinde.

Medine-i Münevvere'de malum gittik, orada, oranın mezarlığına Bakî diyorlar. Orada Peygamberimiz'in ashabı yatıyor, Ezvâc ü tâhirât validelerimiz, Peygamberimiz'in çocukları, kızları filan hep orada. Diğer bilcümle Ehl-i Medine orada. Bilmem Bakî denilen mezarlığın büyüklüğü belki bizim caminin şu avlusuyla beraber üçü veya dördü, veya beşi kadar bir büyüklükteki yeri duvarla çevrilmiştir. Orası bütün Ehl-i Medine'nin bin küsur seneden beri olan mevtalarını oraya gömerler.

Şimdi bizim önümüze delil düştü, mezarlık şeylerini gezdiriyor bize. İşte burası Peygamber'in kızının olduğu yer. Burası işte oğlu İbrahim'in olduğu yer. Burası işte hazreti bilmem şunun diyerekten hepsini sayıyor. Götürdü bir yere, "Burası da Hz. Osman'ın mezarıdır." dedi.

Hz. Osman biliyorsunuz Peygamberimiz'in iki kızını alan damadı. Biri vefat etti, diğerini de verdi Peygamber Efendimiz ona. Damad-ı Rasul. İki tane kızını aldı. Hulefadan

olmuş, Hz. Ömer'den sonra halife de oldu. Onbir sene mi ne o da halifelik yaptı Ümmet-i Muhammed'e.

Fakat bu insanoğlu çok acayip bir mahluk. Adamı muhasaraya aldılar. En nihayette şehit ettiler. İşte oraya da gömdüler. Uzatmayalım işi. Nasıl bileceksin orada, Hz. Osman'ın mezarıdır orası diyerekten. Hiç bilmeye imkan yok. Dümdüz. Nasıl herkesin mezarı dümdüzse o da öyle dümdüz. Delil olan; "İşte burası Hz. Osman'ın mezarı." diyor, biz de ruhuna okuyoruz. Pekâlâ! Göstermese kimse bilemez.

Dedim ki;

"Ya bunların önüne birer tane levha koyarsanız da, hiç olmazsa bu Hz. Osman'ın mezarıdır, bu şunundur. Hiç böyle delile de lüzum kalmadan herkes gider okuyacağını okur?"

"Yo, olmaz!" dediler. Bu askerler var başlarında ya. Olmaz. Öyle. Bilinmesin.

Ama ne bir çok şeyi var şimdi.

Öldü. Öldükten sonra insanın ne meziyeti var yani?

Ölünceye kadar apartmanın olsun, evin olsun, malın olsun bir şey. Fakat öldükten sonra artık ne meziyet vardır ki ona böyle kubbe yapılsın, çok paralarla, o müzeyyen taşlarla süslenilsin?

Bitti. Hayat bitti artık. Onun artık orada leş, lâşe dedikleri vücudun çürüme hali var artık. Onu 40 gün sonra, 50 gün sonra, bir, iki ay sonra git, aç yanına sokulunmaz. Fena bir halde taaffün etmiş [kokuşmuş], dağılmış, perişan olmuş bir vücut.

Bunu süslemekte ne var yani? Biz bu gavurlar ne yaparlarsa hemen onların hep böyle yaptığını yapmak için mi yaratıldık yani?

Allah affetsin kusurumuzu.

Ama şimdi sen o mezarını yaptıramayacaksan oraya seni gömdürmezler zaten. “Ben yaptırmayacağım.” dedin mi; “Yo, git nereye gömersen göm!” diyecekler. Buraya burasını yaptırabilirsen gömülürsün. Para vereceksin alacaksın. O kadar da para vereceksin yine. Yapı parası. Öyle alacaksın.

Ama yazık değil mi?

Ver bir hayra o paraları. Şimdi mezarlıklarda kimbilir kaç mezar yatıyor. O mezarların paralarını üst üste beşer, onar, biner liradan hesap etsek ne kadar milyon para orada gömülmüş toprağa.

Yazık değil mi efendi, yazık değil mi?

İnsanın bir lirası düşünce acıyor. Biz bugün muhtaç bir milletiz.

Bu kadar paramızı oraya gömmekle ne mânâ var yani?

Faydası mı var?

Gökte tayyaremiz yok, denizde vapurumuz yok, şurada bunumuz yok. Hep bunları âlem bize verecek de biz de kullanacağız.

Böyle iş mi olur yani?

Allah intibahlar nasip etsin cümlemize.

Şimdi demek Ebû Hüreyre *radiyallahu anh'e* Efendimiz'in verdiği nasihatı, bildiğiniz birisi maharimden sakınmak. İkincisi, Allahu Teâlâ'nın takdirine razı olmak. Üçüncüsü, komşuya ihsan etmek. Dördüncüsü, canın için ne istiyorsan komşu için de aynı şeyi istemek. Sonra gülmeyi de pek bu kadar yapmamak.

e. Komşuyla İlgilenmek Ve İhtiyaçları Karşılama

Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem* ömürlerinde katiyen gülmemiştir. Ancak te-bessüm buyurmuşlardır.

Şimdi Hz. Ömer'in oğlu Abdullah ile, Hz. Aişe validemiz ikisi birden rivayet ediyorlar, diyorlar ki;

Kâlâ kâle Resûlullahi sallallahu aleyhi ve sellem. "Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'den ikisi rivayet ediyorlar."

«مَا زَالَ جِبْرِيلُ يُوصِّينِي بِالْجَارِ حَتَّى ظَنَنْتُ أَنَّهُ
سَيُورِثُهُ. حم، خ، م، د، ت، عَنِ ابْنِ عُمَرَ؛ حم، م، خ، د،
ت، هـ عَنِ عَائِشَةَ؛ حم، خ، ط، ب، هـ، عَنِ ابْنِ عَمْرٍو؛
حم، ط، ب، عَنِ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ خ، عَنِ جَابِرٍ؛ ط، ب، عَنِ
زَيْدٍ؛ حم، ط، ب، عَنِ أَبِي أَمَامَةَ؛ ط، ب، عَنِ عَلِيٍّ.»

*Mâ zâle Cibrilü aleyhisselâm yûsînî bi'l-
câri hattâ zanentü ennehu se-yüverrisühü.*

Diyor ki Cenâb-ı Peygamber; Cebrail *aleyhisselam* komşu hakkı üzerinde bana o kadar ısrarla üzerinde durdu ki!

“Cibril *aleyhisselam* o kadar ısrarla durdu ki ben zannettim ki.” *Hattâ zanentü ennehu se-yüverrisühû.* “Nerdeyse komşuyu [komşuya] mirasçı yapacaktı.”

Komşunun komşuya mirasçı olacağı dereceye kadar Cebrail *aleyhisselam* bana komşu hakkında ısrarla tenbihatta bulundu.

Komşu hakkı!

Şimdi bunlar, [komşu hakkı ile ilgili hadisler] bitti.

قَالَ الشَّيْخُ أَبُو مُحَمَّدٍ بْنِ أَبِي جَمْرَةَ حَفِظُ الْجَارِ مِنْ
كَمَالِ الْإِيمَانِ وَكَانَ أَهْلُ الْجَاهِلِيَّةِ يُحَافِظُونَ عَلَيْهِ
وَيَحْصُلُ امْتِثَالُ الْوَصِيَّةِ بِهِ بِإِيصَالِ ضُرُوبِ
الْإِحْسَانِ إِلَيْهِ بِحَسَبِ الطَّاقَةِ كَالْهَدِيَّةِ وَالسَّلَامِ
وَطَلَّاقَةِ الْوَجْهِ عِنْدَ لِقَائِهِ وَتَفَقُّدِ حَالِهِ وَمُعَاوَنَتِهِ
فِيمَا يَحْتَاجُ إِلَيْهِ إِلَى غَيْرِ ذَلِكَ وَكَفِّ أَسْبَابِ الْأَذَى
عَنْهُ عَلَى اخْتِلَافِ أَنْوَاعِهِ حِسِّيَّةً كَانَتْ أَوْ مَعْنَوِيَّةً
وَقَدْ نَفَى صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْإِيمَانَ عَمَّنْ لَمْ

يَأْمَنُ جَارُهُ بَوَائِقَهُ كَمَا فِي الْحَدِيثِ الَّذِي يَلِيهِ وَهِيَ
مُبَالَغَةٌ تُنْبِئُ عَنْ تَعْظِيمِ حَقِّ الْجَارِ وَأَنَّ إِضْرَارَهُ مِنْ
الْكَبَائِرِ

Kâle's-şeyh Ebû Muhammedi'bni Ebî Cemrate: Hıfzu'l-câri min kemâli'l-îmâni ve kâne ehlü'l-câhiliyyeti yuhâfizûne aleyhi ve yahsulu imtisâlü'l-vasiyyeti bihi bi-îsâli durûbi'l-ihsâni ileyhi bi-hasebi't-tâkati ke'l-hediyyeti ve's-selâmi ve talâkati'l-vechi inde likâihi ve tefakkudi hâlihi ve muâvenetihi fîmâ yahtâcu ileyhi ilâ ğayri zâlike ve keffi esbâbi'l-ezâ anhü ale'htilâfi envâihi hissiyyeten kâne ev ma'neviyyeten ve kad nefâ sallallahu aleyhi ve selleme el-îmâne ammen lem ye'men câruhu bevâikahu kemâ fi'l-hadîsi'llezî yelîhi ve hiye mübâlağatün tünbiğ an ta'zîmi hakki'l-câri ve enne idrârehu mine'l-kebâiri.

Kâle's-şeyh Ebû Muhammedi'bni Ebî Cemrate. Şimdi bu, kitabın sahibi olan şârih zât diyor ki;

Hıfzu'l-câri. "Komşu hakkının muhafazası." *Min kemâli'l-îmâni.* "İmanın kemalindedir."

Komşu hakkı imanın kemalindedir. Şimdi aşağı doğru da gelecek ya. Şimdi burada şu ufacık bir şey yapıldı buraya. Şu camiyi İskender Paşa kendisi yaptırmış. Belki etrafında neleri de varsa onları da yaptırmış. Bu eğer bugün bize kalırsa bunu toplamak için, yapmak için bütün İstanbul'u seferber yapıyoruz. Şu ufacık bina için memleketin kaç tarafından yardımlar bekledik, istedik. Aman sen de gayret et, sen de gayret et.

Neden?

Komşu yapmıyor yardımını. Komşunun vazifesi bunu yapmak. Başkasının değil. Her memleket buraya geliyor, Trabzon'dan geliyor, Sivas'tan geliyor, şuradan geliyor. Aman biz cami yaptıracamız, bize de yardım.

Canım senin memleketinde kalmadı mı adam?

Trabzon neresi, Sivas neresi, Erzurum neresi. Geliyor burada yardım istiyor.

Eh yapalım ama senin memleketin ne oldu, öldü mü oranın insanları?

Fakir Efendim!

E fakirliğine göre yap sen de!

Ama nedense işte, hani o adam gelmiş esvap istemiş de, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*;

“Senin komşun yok mu? Sana bir esvap verecek komşun mu yoktu da ta oradan kalktın da geldin, benden esvap istiyorsun?” demiş.

Senin memleketinde adam mı kalmadı da geldin şimdi buradan yardım istiyorsun?

Allah affetsin cümlemizi.

Diyor ki şimdi;

Hıfzu’l-câri min kemâli’l-îmâni. “İmanın kemali komşuya olan hukuklara riayetledir.”
Ve kâne ehlü’l-câhiliyyeti. “Peygamberimiz’den evvelki o cahil devri insanları da.”
Yuhâfizûne aleyhi. “Buna riayet ediyorlardı.”

Cahiliyet devrinin insanları da bu komşu haklarına son derece riayetskâr idiler.

el-Ihsanü ileyh bi-hasebi't-takati. “Herkesin gücü yettiği nispette komşusuna ihsanda bulunur.” *Ke'l-hediyyeti.* Evet bu adam zekata muhtaç değil, fakir de değil ama *ke'l-hediye.* “Hediye de caiz değil midir yani?”

“Yoo, ne diye vereceğim ben ona o hediyeyi?” *Ve's-selâmi.* “Selamı niçin vermiyorsun?”

Hadi hediyeye para harcayacaksın. Verme, senin olsun. Fakat selamın ne zararı var? Para, pul da yok. Bir selam vermek sünnet, almak farz diyorlar. Sevabı da ona göre artmış oluyor.

İkincisi;

Ve talâkati'l-vechi inde likâihi. “Güler yüzle karşılaşmak.”

Mü'min mü'mini daima, asık suratla değil, güler yüzüyle [karşılar]. Yüzüne baksan bin parça olur insan. Selam vermek istesen, veremezsin. Çok asık bir suratı var. Mağrur, kendini beğenen bir insan. O *talâkatü'l-vechi* yapamaz. Efendimiz de bunu arıyor.

Ve tefakkudi hâlihi. “Komşunun halini araştırmak.”

Komşu halini araştırmak da vazifemiz. O gelip bize söyleyemez bazı. Bazı insanlar çok utangaç olur, sıkılır. Kuru ekmeğe razıdır. Kendi halini başkasına duyurmak istemez. Bunu senin anlaman lazım. Senin idare etmen lazım.

Ve muâvenetihi fîmâ yahtâcu ileyhi ilâ ğayri zâlike. “Buna benzer muhtaç olan şeyleri herkes araştırıp bulacak.”

Sen araştıramıyorsan, bir araştırıcı koyacaksın. O araştıracak bulacak. Ondan sonra o da verecek.

Ve keffi esbâbi'l-ezâ anhü. Asıl mühim olan şimdi *ve keffi esbâbi'l-ezâ anhü.* “Ona vaki olacak ezaları önlemek.”

Ona vaki olacak ezaları önlemek! Mesela Allah esirgeye, bir insanın bir kusuru olur da, o kusuru böyle yayıcılar vardır. Yerin kulağı var derler. Bire de on kataraktan her tarafa yaymaya çalışırlar. Ha bunu, sus, ayıp, terbiyesiz, böyle şey olmaz! Bir daha duymayayım senden diyerekten, onu men etmeye çalışacaksınız.

f. İyi Komşuluk: İmanın Yansımaları

Ale'htilâfi envâihi hissiyyeten kâne ev ma'neviyyeten. "Bu zarar ister maddî ister manevî."

Bak, lafa bak şimdi;

Ve kad nefâ sallallahu aleyhi ve selleme el-îmâne ammen lem ye'men câruhu bevâikahu. "Resûlü Ekrem imanı nefyetti. Komşusu onun ezasından emin olmayan kimselerden."

Ha seni, nefyedip de büsbütün seni gavur yapmıyor ama, yani hareketsiz halde bir insan [düşün]; eli tutmaz, ayağı tutmaz. Hiçbir şeysi yok. Öyle bir halde. İman var üzerinde ama bu halde böyle. Onun için iman içki içen bir insanın gömleği sırtından çıkardığın gibi sırtından ayrılır, çıkar başı ucunda bekler. Tâ o içkinin şeysi bitince, tekrar iman yerine döner derler. Kırk gün tevbesinin kabulüne [mani olur, tevbesi kabul] olmaz demişler.

Bu kadar böyle imana zarar verici şeylerle beraber, bu gün en basit olan komşu hakkına riayetsizlik de [iman ile alakalıdır.]

Efendi, insan yani bak Şimdi zenginliğin zararına bak. İnsan zenginleŐti mi onun yanı başında gurur denilen bir Şey insanın üzerine tabitiyla geliyor. ZenginleŐti mi, varlıklaŐtı mıydı evini beğenmiyor, etrafını beğenmiyor, komŐusunu beğenmiyor, evin mobilyasını beğenmiyor, iŐini beğenmiyor. YükseldikĐe zamana gĐre o da zamanın adamı olmaya alıŐıyor. O zaman fukarası, zuafası nasıl ezildiğini sen tahmin et gayrı. Kapısına gitsen içeriye almaz. SĐylesen, sokmaz, dinlemez. Çünkü “Sen benimle muhatap da olamazsın!” der.

Ve enne idrârahû mine’l-kebâiri. “Komşuyu zarara sokmak, komşunun zararına hareket etmek.” *Mine’l-kebâiri.* “Günâh-ı kebâirdendir.”

Adam öldürmek nasıl günah-ı kebâir ise, rakı içmek nasıl günah-ı kebâir ise, hırsızlık nasıl kebâir ise, komşuya eza da ısrar böyle kebâirdendir demiŐlerdir.

Ama dedim ya demin, insanın alıŐtıĐı bir huy vardır. Çocukluğundan beri ona gĐre yaŐamıŐ, büyümüş, yaŐ 50, 60, 70 olmuş. Fakat o huy ile yetişmiş, Şimdi dinlemiş hiç faydası yok. Hiç faydası yok! O alıŐtıĐı huy onunla

beraber [gider, onu] “Teneşir tahtası temizler!” derler ya. Kötü huyların temizlenme yeri teneşir tahtasıdır derler.

Onun için çocukluk devresinden itibaren insanın bunlara alışması ve yapması lazım.

Bununla beraber;

Ve kezâlike'l-fâsık. “Fâsık ve facirler de burada buna dahil.”

Şimdi komşu hakkında diyor ki;

Fî kurubi'l-ebvâb. “En yakın kapı hangi kapıysa, en evvel hak o komşunundur.”

İki tane komşu çağırmışlar, Hz. Aişe validemiz soruyor, galiba birisi.

“Yâ Resûlallah hangisine icabet edeyim, ikisi de komşu?”

Çağırdılar bu akşam bizde çorba içelim diyerekten. Haa hangisi sana kapı cihetinden yakınsa ona icabet edeceksin. Onu atlayıp da ötekine gitmek haksızlıktır.

Kâlet Âişete radiyallahu anhâ kultü yâ Resûlallah. Şimdi Hz. Aişe validemiz diyor;

İnne lî câreyn. “Benim iki komşum var yâ Resulallah.” *Fe ilâ eyyihümâ ehdâ.* “Bunların

hangisine daha önce ben hediye vereyim.”
Kâle ilâ akrabuhümâ minki bâben. “Sana en yakın kapı hangisiyse, kimin kapısıysa ona ver.”

İnne'l-akrabe yerâ mâ yedhulü beyte cârihî min hediyezin ev ğayrihâ. “Çünkü yakınında olan komşu senin evine geleni gideni herkesten daha ziyade o görür. Ne getirdin, ne götürdün, evine en ziyade o vâkıftır. Binâenaleyh en evvel ona vermek lazım.”

Sonra maazallah, komşu bir sıkıntıda ol-
san tâ bilmem nerdeki komşuya sesleninceye
kadar yanibaşındaki komşu.

“Komşu, koş koş koş!”

“Ne var?”

Yangın var, hırsız var, bir şey var. En ev-
vel senin evine koşacak yakınındaki komşu-
dur. Binâenaleyh onu memnun et ki, böyle
bir feryat olduğu zaman da senin imdadına
koşsun.

Şimdi Hz. Ali *kerramallahu veche* bu
komşuyu tarif ediyor;

Bu komşular kimlerdir yahu?

Diyor ki;

Men sallâ me'ake salate's-subuhi fi'l-mescidi. “Sabah namazını seninle kimler kılıyorsa, onlar senin komşundur.”

İş değişti. Hz. Ali Efendimiz dedi, sabah namazına kimler geliyorsa, seninle beraber namazı kimler kılıyorsa camide, onlar senin komşundur.

Allah affetsin beni. Camimize birçok kardeşlerimiz gelir. Fakat sabahleyin ben ancak üçünü, beşini tanırım. Diğer komşularla hiç ilgim yok, alakam yok. Adını da bilmem, kendinin hangi evde oturduğunu da bilmem. Nereli olduğunu da bilmem. Bir kardeş gelse dese ki;

“Filan adam sizin cemaatinizdenmiş Ho-caefendi, nerede oturur?”

Bilmem kardeş. Camiye geliyorken gidiyorken görüyorum ama bilmem ki.

Niçin?

Ne bir kahvemi iç demiştir, ne benim evim de burasıdır demiştir. Ne bir sohbet etmiştir. Gelir gider, o kadar. Bu camideki

komşu komşumuzsa, bizim komşularımızdan haberimiz yok.

Allah affetsin.

İkinci;

Hakku'l-civâri erba'üne câren min külli cânibin. Min külli cânibin deyince dört tarafı. “Dört taraftan, kırkar tane ev” deyince şimdi iş de değişti. Bir ev var, kırk tane hane var içersinde. Bir ev ama. Kırk tane daire var içerisinde. Demek ki ikinci kapıya gitmeye lüzum kalmadan bir apartman yahut iki apartman yetecek adama. Her apartman en aşağı on, yirmiden ibaret.

Inne Abdullahi'bni Umer. “Şimdi Hz. Ömer'in oğlu Hz. Abdullah diyor ki.” *Zübihat lehû şâtin fî ehlihî.* “Evinde bir koyun kesmişler.” *Felemmâ câe.* “Hz. Abdullah dışarıdaymış gelmiş.” *Kâle e hedeytüm li-cârina'l-yahûdî.*

Bakın şimdi. Çok şayanı dikkat bunlar!

“Bizim yahudi komşuya verdiniz mi?”

Yahudiymiş komşu. “O komşu yahudiye de etten verdiniz mi?” diyor.

Allah affetsin bizi. Affetsin bizi yani.

Biz birbirimize karşı bundan da mı aşığımız yani?

Hiç alakadar olunmaz, ilgilenilmez. Bak yahudiyi Hz. Abdullah'ın demesinde mânâ var tabi. Yahudiyi de komşuluktan çıkarmıyor. Onun da bir hakkı var; komşu hakkı. Müslüman olursa iki hakkı var. Çünkü *lâ ilâhe illallah Muhammedün Resûlullah* diyor, camiye de geliyor.

Üçüncüsü, bir de akraba olursa?

Üç hakkı var; hem akrabalık hakkı, hem Müslümanlık hakkı, hem de komşuluk hakkı. Yahudide akrabalık da yok, Müslümanlık da yok ama komşuluk var.

Onun için iki defa *e hedeytüm li-cârina'l-yahûdî*. "Yahudi koşumuza verdiniz mi?" diyerekten iki defa söylüyor.

Diyor; *Semi'tü Resulallah sallallahu aleyhi ve sellem*. Şimdi bunu söylerken Hz. Abdullah diyor ki; "Ben Resulallah'tan işittim ki." *Ma zâle Cibrilü yûsînî bi'l-câri*. "Komşu için Cebrail *aleyhisselam* o kadar vasiyet etti ki, üzerinde durdu ki." *Hattâ zanentü ennehû*

seyüverrisehû. “Zannettim ki, nerdeyse mirasçı kılacak komşuyu.”

Bir tanecik daha.

Buyuruyor ki;

مِنْ سَعَادَةِ الْمَرْءِ: الْجَارُ الصَّالِحُ، وَالْمَرْكَبُ
الْهَنِيءُ، وَالْمَسْكَنُ الْوَاسِعُ

*Min saâdeti'l-mer'i: el-Câru's-sâlihu
ve'l-merkebü'l-heniyyü ve'l-meskenü'l-
vâsiu.*⁷

“Kişinin saadetindedir.”

Saadet nedir?

el-Câru's-sâlihu. “Güzel bir komşu.”

Komşu çok olduğu anlaşıldı, ama komşunun güzeli insanın saadetinin alametidir. Mesuttur insan. Yalnız insan parayla mesut olmaz. Varlıklarla mesut olmaz. Komşun senin kötüyse, fena insan. Öyleyse komşunun iyi oluşu, salih kimse oluşu insan için bir saadettir.

Ve'l-merkebü'l-heniyyü. “Güzel yürüyen bir hayvan.”

Şimdi hayvan kalmadı, güzel yürüyen bir araba. O da saadetindedir insanın. Eh evinin önünde araban var. İstedğin vakitte binersin, kimseyi incitmeden gidersin, ama delicesine değil. Ağır ağır, kamil kamil.

Beş dakika sonra git ne zararı var?

Bak hergün görüyoruz dünya kadar vukuat oluyor, bunlar deliliğin alâmeti. Hoppalığın alâmeti.

Ne var beş dakika evvel gideceksin de?

Eceline mi gidiyorsun?

Hadi sen öleceksin başka ama, başkalarının da ölümüne sebep oluyorsun.

Ne lüzum var?

Bu delilik işte. Bu merkep, bu binek saadetten değil, şekavetten oldu. Bu binek saadetten iken, kullananın kullanamaması dolayısıyla saadet değil, şekavet getirdi. Hadi kimisi hapis haneye gider, kimisi mezarlığa gider. Oldu bir felaket.

Ne sebep oldu?

O bizim araba sebep oldu işte.

Ne yapayım güzel gidiyordu. Bende sürüveriyordum.

Sürüveriyordun ama karşıdan baktın bir tane geliverdi. Kaçacak yolda bulamadın. Pat küt, gitti gürültüye.

«إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى لِيَدْفَعُ بِالْمُسْلِمِ الصَّالِحِ عَنْ مِائَةِ أَهْلِ
بَيْتٍ مِنْ جِرَانِهِ الْبَلَاءَ. طَبَّ عَنْ ابْنِ عُمَرَ.»

Innallâhe te'âlâ le-yedfeu bi'l-müslimi's-sâlihi an mieti ehli beytin min cîrânihi'l-belâe.

İbn Ömer'in bir rivayeti daha var. O diyor;

Kâle Rasûlullahi sallallahu aleyhi ve sellem. “Efendimiz'in buyruğu.” *Innallâhe te'âlâ.* “Cenâb-ı Hak'tan rivayet ediyor.”

Le-yedfe'u bi'l-müslimi's-sâlihi. “Salih bir müslüman dolayısıyla Cenâb-ı Hak def eder.”

Salih bir müslüman dolayısıyla Cenâb-ı Hak def der.

An mieti ehli beytin min cîrânihi'l-belâe. “Yüz komşuya gelecek belayı

Cenâb-ı Hak o salih müslüman hürmetine o 100 komşudan belayı def eder.”

Biz öyle bir salihi memleketten kovmaya çalışıyoruz Hocaefendi. Sen ne yapıyorsun ya?

Sümme karæ âyeh. Ayet-i kerime este'îzübillah;

وَلَوْلَا دَفْعُ اللَّهِ النَّاسَ بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لَفَسَدَتِ الْأَرْضُ

*Ve levlâ def'ullahi'n-nâse ba'dahüm bi-ba'din le-fesedeti'l-ardu*⁸ âyetini okumuş.

Cenabı Hak cümlemizi affetsin tevfikatı samadaniyesine mazhar etsin. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in buyruklarına imtisal etmek ve yasaklarından sakınıp, kaçınmak devleti şerefine ve Müslümanlıkta da olgun, kamil bir müslüman olmak nimetini Cenâb-ı Hak cümle Ümmet-i Muhammed'e bizlere de nasip ve müyesser eylesin.

el-Fâtiha.

Ya Rabbi bu okuduklarımızdan, hatimlerden, dualardan, tesbihlerden hasıl olan ecrü mesubatı sevgili Peygamberimiz *sallallahu Teâlâ aleyhi vesellim* Efendimiz hazret-

⁸ 2/Bakara, 251.

lerinin ve cümle peygamberan-ı izam hazeratının evlat, ezvac, eshab, etbaalarının ve bu ana kadar geçmiş olan bil cümle mü'min, mü'minat ve meşayihî izamın ruhlarıyla beraber, memleketimizin medarı iftiharî Eyüp Sultan hazretlerinin ruhuhla, bil umum ashabı güzîn *rıdvanullahi Teâlâ aleyhim ecmain* hazretlerinin ruhlarına, salatu madiyenîyle birlikte, İskender Paşa'nın ruhuyla, bil umum ashabı hayratın da ruhlarına, vaazı hazurun ve cemaat kardeşlerimizin, den ve bu hatimleri okuyan kardeşlerimizin den geçmişlerinin ruhlarına ayrı ayrı hediye eyledik Mevla vasıl eyleye. Cümlesinin ruhlarını mesrur, kabirlerini pür nur, makamlarını ali, derecelerini yüksek eyleyip, seyyiatlarını ve seyyiatlarımızı da hasenata tebdil eyleye. Bizler dahi onlar gibi bu darı dünyadan göç vakti gelince cümlemize az ağırlı, asan ölüm, kamil bir iman ile ve buyurun, *Eşhedüenla ilahe illallah ve eşhedüenne Muhammeden abduhu ve Rasuluhu*, mevlut ayı hurmetine bir dahi, *Eşhedüenla ilahe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abduhu ve Rasuluhu*, aşk ile bir dahi *Eşhedüenla ilahe illallah ve eşhedüenne Muhammeden abduhu ve Rasuluhu* kelimei

tayyibeyi münciyesini de canı yürekten söyleye söyleye çene kapayıp, göz yummayı Mevla cümle ümmeti Muhammed'e ve hassaten biz aciz kullarına da lütfu ihsan eyleye.

Mehmed Zahid KOTKU

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

